

Slovensko Ljudsko
Gledališče Celje

prešernovo
gledališče
kranj

Matjaž Zupančič

PESMI ŽIVI MRTVECEV

SEZONA 2017/18

Koprodukcija
SLG Celje
in PG Kranj

Matjaž Zupančič

PESMI ŽIVIH

MRTVECEV

KRSTNA UPRIZORITEV

Režiser **Matjaž Zupančič**

Dramaturginja **Alja Predan**

Scenograf **Alen Ožbolt**

Kostumografka **Bjanka Adžić Ursulov**

Avtor videa **Marko Naberšnik**

Glasbeni opremljevalec in oblikovalec zvoka **Vanja Novak**

Lektor **Jože Volk**

Oblikovalec maske **Matej Pajntar**

Oblikovalec svetlobe **Bojan Hudernik**

IGRAJO

Jožef Predsednik, predsednik **Peter Musevski**

Benjamin Kozinski, izvedenec za strokovna vprašanja **Aljoša Koltak**

Dr. Jan Pedlbuš, izvedenec za strokovna vprašanja **Renato Jenček**

Roza Pavlova, politična delegatka **Lučka Počkaj**

Tristan Komobran, politični delegat **Igor Žužek**

Referent **Aljoša Ternovšek**

Tajnica **Vesna Pernarčič**

Pacient, v začetku truplo **Blaž Setnikar**

TEHNIČNO OSEBJE SLG CELJE Vodja predstave Anže Čater • Šepetalka Simona Krošl • Lučni mojster Jernej Repinšek • Tonski mojster Drago Radaković • Rekviziterja Roman Grdina, Manja Vadla • Dežurni tehnike Simon Koštric • Frizerki Marjana Sumrak, Andreja Veselak Pavlič • Garderoberki Melita Trojar, Mojca Panič • Odrski mojster Gregor Prah • Tehnična vodja Miran Pilko, Miha Peperko

TEHNIČNO OSEBJE PG KRANJ Tehnični vodja mag. Igor Berginc • Inspicent in rekviziter Ciril Roblek • Šepetalka Judita Polak • Lučni mojster Bojan Hudernik • Tonski mojster Robert Obed • Frizer in masker Matej Pajntar • Garderoberka Bojana Fornazarič • Odrski tehniki Robert Rajgelj, Simon Markelj, Boštjan Marčun, Jošt Cvikl in Marko Kranjc Kamberov

PREMIERA V PG KRANJ
16. SEPTEMBRA 2017

PREMIERA V SLG CELJE
29. SEPTEMBRA 2017

Renato Jenček, Igor Žužek, Lučka Počkaj, Aljoša Koltak

Politika, eksistenca, transcendenca

Intervju z Matjažem Zupančičem

Matjaž Zupančič je avtor, ki se vztrajno in nezadržno bliža nazivu slovenskega dramskega klasika. Njegov opus, piše drame in romane, je impozanten, zbirka Grumovih nagrad, ki jih je prejel za najboljša slovenska dramska besedila, pa rekordna. Nominacij in vseh drugih nagrad ter priznanj niti ne naštevamo. Sodi med tiste redke slovenske dramatike, ki ga igrajo po vsem svetu. In to že vrsto let. Zato lahko mirne duše zapišemo, da sodi tudi med vodilne mednarodne promotorje slovenske dramatike.

Ob svojem pisateljskem delu je tudi uveljavljen gledališki režiser in nenazadnje že dolga leta predan pedagog na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Krstna uprizoritev slovenskega dramskega besedila je nekdaj veljala za gledališki praznik. Danes v gledališču raje praznujemo kaj drugega ali pa, zavoljo preobilice dela, sploh ne praznujemo. A vendar je to dogodek, mimo katerega ne moremo kar tako. Čeprav kot dvojni avtor Matjaž ni bil navdušen nad zamislijo, da bi se razkril še v vlogi sogovornika v daljšem intervjuju, smo si kljub temu dovolili, da ga tik po začetku študija le podrežemo za nekaj kratkih misli, ki bi bralca utegnile zanimati.

Znano je, da se v svoji dramatiki rad spomniš drugih literarnih in nemalokrat tudi filmskih referenc. Lahko razkriješ, kdo vse te je navdihnil tokrat, pri *Pesmi živih mrtvecev*?

V naši drami gre za izredno sejo Komisije, ki mora obravnavati neobičajen in nerazumljiv dogodek. Sestanek, ki ga sicer organizira politika, se iz logističnih razlogov odvija v prostorih bivše bolnice oziroma sodne medicine. Že iz tega je najbrž razvidno, da je referenčni prostor *Pesmi živih mrtvecev* precej raznovrsten in vključuje tako literaturo kot film.

Kaj je bil neposreden povod za nastanek te igre?

Neposreden povod je bila zgodba vstajniškega gibanja oziroma reakcija takratne vladajoče politike, ki je množice demonstrantov označila za zombije. To oznako naša drama vzame resno in prešije prostor političnega z elementi fantastike in črne komedije. Politika, eksistenca, transcendenca. Tako nekako.

Vstajništvo je pokopano. Nekateri vstajniki so bolj ali manj uspešno na oblasti, drugi v opoziciji, tretji v anonimnosti. Se ti zdi, da je čas za nov revolt? Je sploh možen? Smiseln? Kateri so razlogi za apatijo? Apokaliptičnost, dolgočasnost, virtualnost, preobilje?

Če na vstajniško gibanje gledamo skozi njegovo utopično dimenzijo, se vsa zgodba tudi tokrat ni mogla končati drugače v trenutku, ko je nasedla na trda tla družbene in politične realnosti. Vprašanje, ki se postavlja, je naslednje. Če je utopija žanr, v tem primeru podoba s srečnim koncem, kaj ima potem skupnega z redefiniranjem družbenih praks? Po moje zelo veliko, saj odpira vrata ven iz zatohlega in samoumevnega. In ta vrata so še vedno priprta – kljub stvarjem, ki jih naštevaš.

Hm, poigravanje z utopijo je Matjažu ljubo in domače. Je pač človek, ki postaja klasik. Torej upa in verjame. In mi z njim. Nenazadnje, kdo lahko oporeka trditvi, da je utopija žanr in to tak, ki se konča srečno?

A. P.

Blaž Setnikar, Peter Musevski, Igor Žužek, Lučka Počkaj

Renato Jenček, Aljoša Koltak, Peter Musevski, Lučka Počkaj,
Igor Žužek, Aljoša Ternovšek, Vesna Pernarčič

Peter Musevski, Aljoša Ternovšek, Igor Žužek,
Lučka Počkaj, Vesna Pernarčič, Blaž Setnikar

Alja Predan

Utopija kot žanr

Drama *Pesmi živih mrtvecev* se je leta 2015 na Tednu slovenske drame uvrstila med pet najboljših slovenskih dramskih besedil.

Kot je pojasnil avtor v uvodu v Gledališki list, je bil neposreden povod za njen nastanek vstajniško gibanje leta 2012. Tedanja oblast je skovala zanimiv konstrukt, češ da so vstajo zanetili zombiji, se pravi živi mrličji. S tem je naredila precej drzen filozofski luping, saj je izenačila domnevno politično smrt z biološko smrtjo in s tem postavila pod vprašaj eksistenco kot tako. Seveda je v tem manevru sama potegnila kratko in se v končni posledici eksistenčno samoumorrila, zombiji pa so preživel.

O Zupančiču

Matjaž Zupančič se v večini svojih iger dotika širših družbenih pojavov, manj ga zanimajo medčloveški, medspolni ali medgeneracijski problemi (tudi seveda, denimo *Igra s pari*), toda zvečine mu je bližje širši kontekst, družbeni ali politični pojavi, ki nam grenijo življenje, katerih ujetniki smo in ki so prignani do ekstremnih neumnosti in absurdov, a smo se nanje navadili in jih dojemamo kot samoumevne.

O takih rečeh in na podoben način govorijo drame *Vladimir*, *Goli pianist*, *Razred*, *Hodnik*, *Shocking Shopping* itd. Gre evidentno za družbeno angažiranega avtorja, ki pa ne govori z jezikom tradicionalnega agitpropa, kot ga je pred stoletjem začel Piscator in ga danes nadaljuje, denimo, Frlić. Njegova dramatika niti ni groteskno absurdna, kakršna je Ionescova, ne politično kabaretna po Brechtovem vzoru, temveč je tematsko bližje Kafki, po načinu pisave pa Haroldu Pinterju, saj ga nanj vežejo rafinirana avtorska distanca, razvejan podtekst in smisel za humor. Ne slovenski – če ta seveda sploh obstaja – ampak montipajtonovski, če ponovim še enkrat. Avtor svoje igre tudi podnaslavlja kot absurde komedije, črne komedije itd. Gre za pre-tanjen humor, ki je velikokrat tudi referenčen, saj črpa zlasti iz literarne, pa tudi filmske zakladnice, in je, da bi ga v celoti dojeli, treba poznati njegov izvirnik. Zato je smeh v dvorani precej nepredvidljiv. Zupančičev humor zajema vse ravni: od besedne (*dajte medicini, kar je medicinskega, in komisiji, kar je komisjskega* ali *beseda ni konj, je pa konj beseda; delajmo se, kot da delamo* itd.) prek tematske, karakterne in včasih celo situacijske. Njegove igre so, kot so zapisali že pred mano, vesele igre o žalostnih rečeh.

Zanimivo je avtorjevo poigravanje z naslovi. Velikokrat nas spominjajo na nekaj drugega ali pa so izpeljani od nekod drugod. Seveda ne gre le za citatnost kot tako, med citiranim izvirnikom in novim izvirnim delom lahko zmerom najdemo tudi določene sorodstvene vezi. Ob naslovu *Reklame, seks in požrtije* nam zazveni znani komad *Sex & Drugs & Rock & Roll* Iana Duryja iz sedemdesetih ali kasnejši istoimenski film, *Shocking Shopping* se navezuje na kultno Ravenhillovo igro *Shopping and Fucking*, *Bolje tič v roki kot tat na strehi* parafrazira slovenski pregovor »bolje vrabec v roki kot golob na strehi« in nenazadnje nas tudi naslov *Pesmi živih mrtvecev* nehote spomni na kultni film *Društvo mrtvih pesnikov*. Podobno kot je v filmu moč zaslediti kritiko šolskega sistema, ki svojo uspešnost gradi na nizanju dejstev, je tudi naša igra kritika birokratskega sistema, ki svojo uspešnost potrjuje na paragrafarstvu. In če film govori o čarobnosti poezije in širjenju svobodnega duha, igra govori o čudežu eksistence, empatiji in utopiji.

Druga avtorjeva stalnica je izbor imen dramskih oseb. Nekatera so kakopak nevtralna, a določena so izrazito domišljena in poiskana in so pomenski označevalci dramskih oseb. *Goli pianist* se piše Adamovič (Adamov sin), Škodlarič

in Vrhovc v isti igri nastopata kot glavna negativca, Jožef Kotnik v *Shocking Shoppingu* nas spomni na Jozefa K. iz Kafkovega *Procesa*, režiser v *Vorkšopu na Moljera* se pomenljivo piše Simon Luzer in tako naprej. Podobno je tudi v naši igri. Politična predstavnik Tristan Komobran in Roza Pavlova že s svojimi imeni sporočata, katero politično opcijo zastopata, predsednik komisije pa tako ne more biti nihče drug, kakor nekdo, ki se piše Predsednik.

Situacija ranljivega posameznika zoper dehumanizirano večino je prav tako pogosta avtorjeva razpostava. Recimo, Jožef Kotnik – jubilejni konzument v igri *Shocking Shopping*, ki vstopi v kolesje korporacije, Adamovič, novi najemnik v stari hišni skupnosti, v *Golem pianistu*, edini kandidat, ki se prijavi na seminar, v *Razredu* itd. In pri nas: truplo ali pacient v kolesju kolektivnega telesa, famozne komisije.

No, tudi trupla so avtorjeva poslastica, nenazadnje je eno svojih zgodnjih iger celo naslovil *Slastni mrlič*, pa tudi sicer se rad poigrava s tako imenovano transcendenco in na duhovit način problematizira večno vprašanje o biti in ne biti.

O Pesmih

Na odprtju novega nakupovalnega centra se je kljub izjemnim varnostnim ukrepom pripetil incident. Nekomu se je posrečilo prithotapiti do prerezovalcev slavnostne vrvice in predstavniku tuje delegacije odgrizniti uho. Nerodnost je v tem, da je domnevni storilec v času dejanja veljal za potrjeno mrtvega. Takojšnja reakcija sistema je seveda znana – ustanovitev komisije, ki bo raziskala primer. Uravnotežene komisije, kajpak, politično in strokovno uravnotežene. In začne se mlatenje prazne slame. Vrtljak absurdov se sprevrže v medsebojna obračunavanja, corpus delicti v času proceduralnih postopkov in protokolarnih procedur celo oživi in spet umre, komisija pa seveda ne pride do nikakršne ugotovitve.

Asociacije, ki se nam porodijo ob branju naše igre, so Smoletovi *Zlati čevljički*, pa igra *Dvanajst jeznih mož* Reginalda Rosea ali film *Vsiljivci*, ki vsak na svoj način bodisi formalno ali tematsko odzvanjajo tudi v *Pesmih živih mrtvecev*.

Igra nima dejanj, ne prizorov, teče v enem zamahu, čas je sklenjen, brez elips, opraviti imamo s klasično enotnostjo kraja, časa in dejanja. Prostor je zaprt,

nenavađen, saj je lahko, kot na začetku pove avtor, dvorana v bolnišnici ali sodnomoedicinski stavbi, lahko je sejna soba, soba za zadnjo večerjo itd. Vanj vstopa in izstopa le pacient. Brezimni lik, lik brez identitete, ki v svoji splošnosti izstopa iz kalupa, saj kaže svojo človečnost. Ta brezizhoden, klavstrofoben, neljubezniv, tako imenovan multifunkcionalen prostor, ta kafkovski »mrzli prostor sveta«, je v mnogočem emblematičen za avtorja. Spomnimo se prostora v *Hodniku*, pa stanovanja v *Vladimirju*, izpraševalnice v *Razredu*, gledališkega odra v *Vorkšopu na Moljera*, nakupovalnega središča v *Shocking Shopping* itd.

Zupančič v svojih dramah tako rekoč zmerom izpisuje zgodbo. Jasno je, da je zgodba s svojimi osnovnimi dramskimi značilnostmi še vedno najboljša vaba. Celoten monolit postmodernistične dekonstrukcije, avtoreferencialnosti, intertekstualnosti itd., ki mu že nekaj časa sledimo tudi na slovenskih odrih, vendarle poteka vzporedno s klasično dramsko zgodbo, z zapletom, razpletom in dramskimi osebami. Najbrž tudi zato, ker je, kot pravi avtor, »zgodba najkrajša razdalja med človekom in resnico«.

Pesmi živih mrtvecev je brutalno konkretna in povsem absurdna, a tudi poetična igra, ki razgalja norosti birokratizma današnje družbe in obenem lucidno spodmika še zadnji absolutni temelj, to je človekov dejanski obstoj. A pri tem početju ni niti malo pesimistična ali distopična, nasprotno, prav v tem »iz sklepa izpahnjem« in z vseprisotnim velikim bratom napolnjenem svetu trepetu brlivka na koncu tunela.

O birokratizmu

Kaj je birokratizem? Birokratizem je sistem v upravi, v katerem dominira formalizem in slepo sledenje predpisom brez občutka za njihov smisel in ne glede na resnične potrebe v konkretni situaciji. Birokratizem je posledica nehumanega podrejanja človeških zahtev državnemu in upravnemu aparatu s strani uradnikov, se pravi birokracije. Marx je birokracijo opisal kot »državno zavest«, »državno moč«, »splošni interes«, ki ga birokracija pripisuje sama sebi.

Birokracija ceni samo sebe kot zadnji, skrajni cilj države. Ker svoje »formalne« cilje pretvarja v svojo vsebino, je povsod v navzkrižju z »resničnimi« cilji. Prisiljena je formalnost predstavljati za vsebino in vsebino za formalnost. Cilji države postajajo cilji birokracije ali pa se birokratski cilji spreminjajo v cilje države. Birokracija je krog, ki ga nihče ne more zapustiti. Njena hierarhija je hierarhija znanja. Vrhovi se zanašajo na nižje ravni na področjih posameznih znanj, nižje ravni pa vrhovom zaupajo vse, kar je splošnega, in se na tak način medsebojno ujemajo. Birokracija je imaginarna država, vzporedna resnični državi, je duhovnost države.¹

Slovenija se je osamosvojila z nekaj več kot tisoč zakoni in podzakonskimi akti. Danes, po 26 letih, jih imamo več kot dvajset tisoč!!! Hiperregulacija in prenormiranost gresta v korak z rastočo družbeno represivnostjo. Ta samo sebe upravičuje prav na podlagi legalizma, s čimer je začaran krog sklenjen. Birokracija dobi krila, absurd pa pospeške. Tako pridemo do primera, ko nekomu, ki ne plača nekaj evrov svojih obveznosti, zaplenijo in prodajo celotno premoženje, drugemu, ki ne plačuje milijonskih davščin, ali poseduje premoženje nedokazanega izvora, pa delijo odpustke po tekočem traku. Prav zdaj, ko to pišem, berem enega duhovitejših tovrstnih absurdov: ker poštar ni mogel vročiti pravnomočne sodbe zaradi premajhnega poštnega nabiralnika, se zdaj pričkata sodstvo in pošta, ali ima obsojenec dovolj oziroma primerno velikega. Nabiralnik kakopak. Ali druga neumnost: če hotelir ob prijavi gosta v računalnik ni vnesel šumevcev, česar mu sicer veljavni in delujoči informacijski sistem ne omogoča, ga lahko doleti več tisoč evrska globa.

Birokracija v bistvu funkcionira kot zaprta korporacija in deluje zoper javno mnenje in zdravo pamet. Zanj je značilno tudi, da ne priznava nepredvidljivosti, to pomeni, da ukinja ali ubija izmislek, iznajdljivost, improvizacijo, v končni posledici tudi ustvarjalnost. Birokracija je v svoji vsemogčnosti izumila svoj jezik. Naša igra ga je prepolna: proces, procesna zakonodaja, postopek, procedura, protokol, razprava, preiskava, obravnava, zadeva, kršitev, pravilnik, zapisnik, opis del in nalog, prepustnica, mandat, interes, teorija zarote, ločeno mnenje, ustavnopravna kategorija in tako naprej.

Poplava zakonov, predpisov in drugih aktov rezultira v dvojem: v netransparentnosti in neodgovornosti.

O absurdu

Do absurda birokracije neizogibno pride, ker bolj ko se odgovornost drobi, bolj netransparentno postaja vse skupaj, več je možnosti za nesmisle.

V naši igri je absurdno tako rekoč vse: akt terorističnega dejanja – odgriznjeno uho, mrlič kot potencialni terorist, samo dejstvo, da se zaradi tega sploh skliče komisija. Saj, kot je rekel že Churchill: »Če problema nočeš rešiti, ustanovi komisijo.« Da je komisija politično in strokovno uravnotežena, je najbrž eden od vrhuncev norosti, ki smo ji priča v vsakodnevnih medijih.

Absurdnost pa seveda ni samo domet predstavnikov sistema, kaže se tudi na drugi strani, kot absurd same eksistence: terorist = zombi = pacient = človek = problem. Legitimno se odpre vprašanje, kdo je v tej razpostavi živ in kdo mrtev. Je mrtev pacient ali je mrtva komisija? Celo predstavnik ezoterične stroke se naravnost vpraša: ali mi v resnici obstajamo? Poigravanje z vprašanjem transcendence se skozi igro pretaka prefinjeno, humorno, nepretenciozno. Če je Kafka v svojem dnevniku resignirano konstatiral, da je »svet izgubil vso toplino, človek pa postal v sodobni družbi nekako abstraktno bitje brez žara, brez pravega življenja«, Zupančič ni črnogled. Njegov pacient je, dasiravno brez perspektive in brez vseh možnosti, večni optimist.² Nemara upanje zanj glede na empirične izkušnje zgodovine še zmerom je. Ta poetična, pravzaprav utopična nit se imenitno suka skozi absurde papirnate pameti.

Mimo osrednjih tem se igra duhovito dotika še vprašanj seksizma, odnosa do istospolnih, travestije, skrivnih obsesij z orožjem, bolj ali manj legitimnih utaj davkov in tako naprej. Vsega tistega, kar pesti čas brez vrednot, svet brez temelja. Aktualnejša, kot je, bi težko bila.

¹ https://sl.wikipedia.org/wiki/Birokracija#cite_note-1

² Jože Udovič, *Franz Kafka*, spremna beseda k romanu *Proces*, Cankarjeva založba, Ljubljana 1962, str. 254.

Peter Musevski, Aljoša Ternovšek, Renato Jenček

Tjaša Mislej **Ko živi mrtveci vstanejo**

Vstanite, v suženjstvo zakleti!
(Internacionala)

Zupančičeva drama *Pesmi živih mrtvecev* je bila leta 2015 nominirana za nagrado Slavka Gruma za najboljšo dramsko besedilo. Žirija je v utemeljitvi nominacije zapisala, da igra prinaša jedko in sarkastično podobo sveta, v katerem politično nastavljene komisije v institucijah sestankujejo, ljudje zunaj pa se čedalje bolj nemočni v vsakdanjem spopadanju s socialnimi težavami spreminjajo v nekakšne žive mrtvece. Dogajanje je postavljeno v zaprt prostor, ki spominja na bivšo bolnico ali prostore sodne medicine, kjer se zberejo člani posebne državne komisije, ki mora proučiti javni incident, ki je na meji razumljivega in mogočega. Zgodilo se je namreč, da je napadalec visokemu gostu na otvoritvi novega nakupovalnega središča odgriznil kos ušesa. Pri tem je pomenljivo, da je napadalec prišel iz bližnje mrtvašnice, da je bil v času napada že potrjeno mrtev in da je bil napadeni gost ugleden mednarodni akter finančnega kapitalizma.

Politično prizorišče v Sloveniji so v letih 2012 in 2013 razburkale spontane ljudske vstaje proti koruptivnim oblastem in nepravničnemu politično-ekonomskemu sistemu. Vstajniki so od oblastnikov zahtevali alternativo razčlovečenemu finančnemu kapitalizmu, ki tiste na dnu prehranjevalne verige spreminja v žive mrličke. Zupančič se je v svojem tekstu odzval na aktualno družbeno dogajanje. Člani komisije, ki naj bi med preiskavo delovali strokovno in politično odgovorno, so prikazani s pomočjo ironije in sarkazma. Hitro se izkaže, da je delo komisije jalovo, saj njeni člani zaradi pomanjkanja

etičnosti in osebne integritete niso sposobni opravljati svoje funkcije. Zupančičevo igro lahko razumemo kot metaforo za neučinkovitost zbirokratiziranega (kvazi)demokratskega sistema, ki deluje kot podaljšek in podpornik neoliberalnega kapitalizma. Posameznik je ujet v spone sistema in sam težko najde alternativne možnosti. Medtem ko se politično nastavljene komisije vrtijo v začaranem krogu birokracije, preprirov, in političnih mahinacij, propadajo življenja najšibkejših, ki jih sistem ne zna in noče zaščititi.

»VSI STE GOTОВI!«

Najbolj množični ljudski protesti v zgodovini samostojne Slovenije so se začeli v Mariboru in se od tam razširili še v prestolnico in druga mesta. Zbiranje ljudi je bilo spontano in anonimno organizirano prek družabnih omrežij. Glavna vzroka za vstaje sta bila predvsem nezadovoljstvo s korupcijo in nepotizmom v lokalni politiki in gospodarstvu ter slabšanje socialnih razmer. Hkrati so protestniki zahtevali konec diktature finančnega kapitala. Leta 2008 se je s pokom ameriškega nepremičninskega balona začela globalna finančna kriza. Njene posledice so zajele svetovno ekonomijo in tudi pri nas so se pokazale vse pretekle napake, na katerih je temeljila zgolj navidezna gospodarska rast. V letih pred začetkom krize se je razmahnila koruptivna praksa lastninjenja in uničevanja podjetij, bančne mahinacije s slabimi krediti, neučinkovito sodstvo in tiho sodelovanje politike. Ko je postalo očitno, da je s političnim in ekonomskim sistemom nekaj hudo narobe, takratna oblast ni hotela prevzeti odgovornosti, temveč je za dežurnega krivca postavila »predrag« javni sektor ter se po zgledu drugih evropskih držav zatekla k politiki zategovanja pasov. Vladajoča SDS je na svojem uradnem profilu Twitter protestnike označila za zombije. Z aretacijami in nasilnim nadzorom policije je oblastem uspelo omejiti protestnike. A vendar se je pokazalo, da politiki niso nedotakljivi. Zgodil se je sestop vlade. Hkrati sta se v javnosti odprla široko polje za diskusije o družbenih spremembah in dvom v prevladujočo neoliberalno ideologijo.

Simona Zavratnik in Iztok Šori v svojem članku (2016: 13–32) analizirata vstajniško gibanje v Sloveniji leta 2012 in 2013, njegove sprožilce in razloge za postopno ugašanje ter strategije oblasti za pasiviziranje jeznih množic. Globalni ekonomski zlom je prinesel vsiljen prenos bančnih dolgov na

Peter Musevski, Blaž Setnikar, Aljoša Ternovšek

družbena pleča, varčevalne ukrepe in dodatno razgradnjo socialne države. V Mariboru je imel županov netransparentni posel z radarji velik motivacijski naboj za vstaje, hkrati pa se je problem korupcije političnih elit zapisal kot ena temeljnih zahtev protestnikov (prav tam: 15). Oblast se je na proteste odzvala z uporabo represije in poskusom kriminalizacije protestnikov. Zavrtnik in Šori (prav tam: 16) opozarjata, da je kriminalizacija protestov postala udomačena norma sistema in se širi iz polja sankcioniranja samih protestniških dogodkov v polje vsakdanjega življenja tako v Sloveniji kot drugod po svetu.

Represivni aparat izbruhe socialnega nezadovoljstva potiska na področje kriminalizacije in tako ohranja obstoječe družbeno stanje, ki je stanje neenakosti (prav tam). Pri tem so ključni trije procesi povečanega systemskega nadzora državljanov: kriminalizacija protestov in omejevanje javnega izražanja, policijski nadzor, ograje pred parlamentom in rezalna žica na zunanji meji ter birokratski protokoli organizacije protestov. Zavrtnik in Šori (prav tam: 17) menita, da je način, kako neoliberalna država predpisuje in v svoje delovanje vključuje proteste, vse bolj podoben drugim množičnim športnim in zabavnim dogodkom.

(NE)MOŽNOSTI POLITIČNEGA UPORA DANES

Pozitiven izkupiček vstaj je gotovo odpiranje javnega prostora za kritiko neoliberalne ideologije. Leta 2014 smo prvič v zgodovini samostojne države v parlament dobili protikapitalistično stranko Združena levica. A ZL je manjša stranka v opoziciji in njena moč je zelo omejena. Ideologija neoliberalizma je v polnem razmahu. Najvišja kasta upravljalcev in lastnikov kapitala si še vedno nebrzdano jemlje pravico do nesorazmerno ogromnega deleža svetovnega bogastva in družbenih dobrin. Zavrtnik in Šori ugotavljata, da so bile vstaje z vidika naslavljanja in kritiziranja neoliberalnih politik neuspešne, saj nobena od zahtev kasneje ni bila uresničena v praksi niti vstaje niso uspele ubraniti že priborjenih socialnih pravic. (Zavrtnik, Šori 2016: 18)

Sociolog Marko Kržan meni, da večina novih obrazov, ki so prišli po vstajah na slovensko politično prizorišče, ni imela namena spreminjati samega sistema, temveč se zgolj vključiti v obstoječe strukture oblasti. Če hočejo posamezniki

ustvarjati aktivno politiko in doseči dejanske spremembe, se morajo med seboj povezovati. Po njegovem je povezovanje prek družabnih omrežij šele prvi korak, ki mu mora slediti politično organiziranje na dolgi rok prek srečevanj in izmenjave stališč (Dekleva, 2017). Miha Blažič N'Toko se strinja, da se lahko s pomočjo družabnih omrežij na ulici hitro zbere velika množica protestnikov, ki vsi zahtevajo spremembe. Zaplete pa se pri vprašanju, kako naprej in kakšne spremembe si želimo. Hkrati Blažič opozarja, da splet in mediji ustvarjajo vtis, da je naš glas lahko slišan in da ima tudi neko realno moč. A do systemskih sprememb prihaja drugače. Sam glas posameznika ni dovolj. Treba se je vztrajno politično organizirati in med seboj povezovati. (prav tam)

Franco Berardi evropsko politično-ekonomsko krizo imenuje vojna, ki jo finančni sistem bojuje proti družbenemu življenju (Berardi 2016: 65). Po njegovem neoliberalna agresija uničuje Evropsko unijo vse od konca 70. let. Družbena solidarnost upada in vsi postajamo kapitalistični tekmeči drug drugega. Namesto solidarnosti je glavna oblika razmerja med delavci konkurenca in boj za plačilo. Berardi (prav tam: 67) trdi, da je glavni učinek finančne krize prerazporeditev sredstev iz družbene ekonomije v bančni sistem, in opozarja, da se spreminja sama dinamika akumulacije kapitala: nekoč je temeljila na produkciji in menjavi nečesa konkretnega in koristnega, danes pa na cirkulaciji nekoristnih monetarnih znakov. Denar sam ustvarja več denarja brez slehernega produktivnega posredovanja. To, da se v premiku od denarja k denarju ustvari več denarja, je glavna skrivnost finančne kapitalizma. Berardi je radikalno kritičen: skrivnost finančne akumulacije je privatizacija skupnih dobrin in oplenitev javnih sredstev (prav tam). Po globalnem finančnem zlomu so se ustvarila številna protestna gibanja, ki so želela ustaviti finančno agresijo. Duh gibanja Occupy se je iz New Yorka razširil po vsem svetu. Berardi ugotavlja, da se kljub mobilizaciji ogromnega števila protestnikov v evropski politiki ni spremenilo prav nič. Po njegovem obstajata dva vzroka za nemoč gibanja Occupy. Prvi je prekarnost dela in šibkost, ki so ji izpostavljeni prekarni delavci. Drugi pa je nematerialna sestava finančne moči. Protestniki so zasedli trge, stavbe, urbane prostore, a finančna moč je ostala izven fizičnega dosega, saj biva v semiotičnem kibernetnem prostoru. (prav tam: 71, 72)

Kljub relativni neuspešnosti vstajniških gibanj je zelo pomembno, da se v javnem prostoru širi kritika neoliberalne ideologije, da posamezniki ohranijo protestni duh in da se človeška zavest pripravlja na bodoče proteste, ki bodo morda nastopili v neki novi fizični obliki, učinkovitejši v boju proti diktaturi razčlovečenega finančnega kapitalizma.

Za konec še misel o slovenskem gledališkem prostoru. Institucionalna gledališča bi po mojem mnenju morala s svojo repertoarno politiko skrbeti za aktualno družbeno kritičnost, kljubovati neoliberalni logiki prekarizacije mladih kulturnih delavcev in razbijati uveljavljene centre moči znotraj obstoječe kulturne hierarhije. V kolikšni meri gledališkim hišam z letošnjo repertoarno napovedjo to uspeva ali ne, je vprašanje, ki ga na tem mestu puščam v razmislek bralcem.

VIRI IN LITERATURA

- Franco BERARDI – BIFO, 2016: *Kognitarci in semiokapital*. Ljubljana: Maska.
- Goran DEKLEVA, 2017: *Čemu se upirati danes?* [radijski posnetek] Ljubljana: RTV Slovenija. Predvajano na Radiu Slovenija, 1. program, 27. apr. 2017 ob 17.00.
- Simona ZAVRATNIK, Iztok ŠORI, 2016: Od »Nesimo jih vun!« k zamolku ulice: Diskusija o kriminalizaciji uporov in premiku k družbi nadzora. *Družboslovne razprave* XXXII/82. 13–32.

Foto Branimir Ritonja

PRVIČ V SLG CELJE

**MARKO
NABERŠNIK,
AVTOR VIDEA**

Rodil se je v Mariboru. Filmsko in televizijsko režijo je študiral na AGRFT, kjer danes tudi poučuje. Deluje kot režiser televizijskih oddaj in igranih ter dokumentarnih filmov. Njegov igrani film *Petelinji zajtrk* je s 183.000 gledalci tretji najbolj gledan slovenski film. Leta 2012 je uspeh doživel tudi film *Šanghaj*. Na festivalu v Montrealu je bil uvrščen med 17 filmov, ki so se predstavili v uradnem tekmovalnem programu, in prejel nagrado za najboljši scenarij. Leta 2014 je sledil igrani film *Gozdovi so še vedno zeleni*, ki je bil sprejet v uradni tekmovalni program filmskega festivala v Šanghaju. Za uvrstitev se je potegovalo 1099 filmov iz 112 držav, selektorji pa so jih izbrali le 17. Film je nastal v koprodukciji med Slovenijo in Avstrijo z zasebnimi finančnimi sredstvi. Leta 2017 je zaključil svoj četrti celovečerni film *Slovenija, Avstralija in jutri ves svet*, katerega dogajanje je postavljeno v Maribor.

Z Matjažem Zupančičem je prvič sodeloval leta 2004 pri uprizoritvi *Hodnik*. Leta 2009 je po istoimenski drami posnel tudi televizijsko dramo v produkciji RTV Slovenija.

NOVA ČLANICA SLG CELJE

ALJA PREDAN

Foto Jaka Babnik

Ob koncu pretekle sezone se nam je pridružila nova članica, dramaturginja Alja Predan. Svojo poklicno pot je začela prav v našem gledališču, kjer je leta 1980 debitirala kot dramaturginja v uprizoritvi *Karamazovi* Dušana Jovanovića v režiji Mileta Koruna.

Študirala je dramaturgijo, umetnostno zgodovino in angleščino, bila deset let samostojna umetnica, nato umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici, kustosinja v Mestni galeriji Ljubljana, dramaturginja Mestnega gledališča ljubljanskega in urednica Knjižnice MGL, programski vodja gledališko-plesnega programa Cankarjevega doma v Ljubljani in od leta 2009 do 2017 umetniška direktorica Festivala Borštnikovo srečanje.

Kot dramaturginja je sodelovala pri več kot štiridesetih uprizoritvah v Sloveniji, Italiji in Veliki Britaniji. Bila je dolgoletna urednica Knjižnice MGL in je izdala trideset temeljnih del s področja teorije in zgodovine drame in gledališča. V okviru Festivala Borštnikovo srečanje je zasnovala in urejala zbirko *Sodobna evropska drama*, v kateri je izšlo sedem knjig. Prevedla je okrog šestdeset dram, večinoma iz sodobne britanske in ameriške literature, prevaja pa tudi iz poljščine, srbsčine in hrvaščine.

Bila je selektorica Tedna slovenske drame v Kranju (2008, 2009), kuratorka Slovenskega fokusa na festivalu sodobne drame v Budimpešti (2008) in na festivalu Nova drama v Bratislavi (2011).

Sicer je kot predsednica ali članica sodelovala v številnih domačih in mednarodnih žirijah: Borštnikovo srečanje 1988, Grumova nagrada 2002–05, Večero-va nagrada 2010–17, Lutke 2010, Nova drama, Bratislava 2011, Sterijino pozorje, Novi Sad 2011, Bitef, Beograd 2011, Marulićevi dani, Split 2013 in 2014, Teden slovenske drame, Kranj 2014, Festival bosanskohercegovačke drame, Zenica 2014, BE Festival, Birmingham 2014, Božanska komedija, Krakov 2015. Letos je selektorica bosansko-hercegovaške produkcije na festivalu MESS v Sarajevu.

Za svoje delo je med drugim prejela Glazerjevo listino za dosežke na področju kulture, plaketo »Pro universitate labacensi« Univerze v Ljubljani, dve priznanji Sveta SNG Maribor, veliki bršljanov venec, Grün-Filipićevo priznanje za dramaturgijo itd.

Foto Uroš Hočevar

MINCA LORENCI VEČEROVA NAGRADA

Nagrada za igralske dosežke v sezoni 2016/17 za vloge Maude Gutman v uprizoritvi *Meglica*, Pestrne v uprizoritvi *Romeo in Julija* in Interniranca v uprizoritvi *Nebeški odred*

UTEMELJITEV

Minca Lorenci v predstavi Stephena Sachsa *Meglica* svojo vlogo brezposelne natakarike Maude Gutman od začetka do konca igra z neverjetno energijo; njena začetna ironično prostodušna drža do umetnosti in umetniških korifej se ne zlije s svetom brezbriznosti in banalnosti, temveč razodene bistvo človeškega napuha in pohlepa. Iz igralka ob dovršeni in premišljeni nonšalantnosti privre na dan še pristen humor; predvsem pa igralka na prefinjen način razkriva svoje izkušnje in intimne svetove, ki jih ne razlaga zgolj z besedami, ampak tudi z obrazno mimiko in telesnim gibom. Čez kopreno svoje prostodušnosti in preprostosti igralka napne še opno premišljene komično psihološke prepričljivosti. In prav to daje predstavi *Meglica* poseben ton: igra Mince Lorenci ni ne banalna ne dolgočasna, ampak – kot trdi ena od časopisnih kritik – polnokrvna in zmagovalna.

Tudi v vlogah Pestrne v Shakespearovi igri *Romeo in Julija* ter Interniranca v predstavi Đorđeta Lebovića in Aleksandra Obrenovića *Nebeški odred* Minca Lorenci nadaljuje s svojo izostreno in magično igralsko prezenco. Pestrno igra z dokaj hladno strogim pridihom, a se njena prvotna ležernost kmalu spremeni v prijazno in tankočutno osebo. Povsem drugačna je v vlogi Interniranca. Le malokdo opazi njeno popolno predanost epizodni vlogi. Minca Lorenci s hojo po tekočem traku v slogu neme pričevalke ne prikaže zgolj žrtve pobojev v celjskem Starem piskru, Srebrenici in Siriji, ampak z vso igralsko vehemenco poudarja nesmiselnost vojn in nesrečnih pobojev. Vlogo zgodovinske pričevalke nadgradi še s stvarno in nesentimentalno igro. V prvih dveh pričevanjih (Stari pisker in Srebrenica) je ozvočena, saj gre za minule grozljive dogodke, v zadnjem nastopu se pred občinstvom razzvoči in prebere pismo, ki ga umrli mami piše sirijska sirota, ki prebiva v azilnem domu v Ljubljani. Odličen režijski detajl je Minca Lorenci obogatila s pretresljivo in nepatetično interpretacijo. In tudi ta monolog je razlog za poenotenje v odločitvi žirije, da si igralka zasluži letošnjo Večerovo nagrado.

Večerovo nagrado je podelila žirija v sestavi Ivanka Mežan in Alja Predan (članici) ter Zdenko Kodrič (predsednik).

Kristof Magnusson

MOŠKI BRLOG

MÄNNERHORT

SONGKOMEDIJA

PRVA SLOVENSKA UPORIZITEV

Prevajalka **Mojca Kranjc**Režiser in prirejevalec besedila **Sandy Lopičič**

Sandy Lopičič že dvajset let deluje kot glasbenik in režiser na velikih odrih različnih evropskih gledališč (Burgtheater na Dunaju, Thalia Theater v Hamburgu, Deutsches Theater v Berlinu ...). Njegova uprizoritev *Večno mladi* je uspešnica Drame SNG Maribor in je na Dnevih komedije 2016 prejela nagrade žlahtna komedijantka, žlahtni režiser, žlahtna komedija po izboru strokovne žirije in žlahtna komedija po izboru občinstva.

Komedija islandsko-nemškega dramatika Kristofa Magnussona *Moški brlog* je bila prvič uprizorjena leta 2003 v gledališču Schauspiel Bonn, do zdaj jo je uprizorilo več kot 80 gledaliških hiš po Evropi in tudi v Turčiji.

Znano je, da moški ne marajo nakupovanja. Trije prijatelji imajo skrivališče v kleti nakupovalnega centra, medtem ko njihove žene nakupujejo. Tam vsako soboto ležijo na zofi, kadijo, pijejo pivo in gledajo nogomet ter se pritožujejo nad svojimi ženami. Njihovo idilo zmoti gasilec, ki jim pove, da to, kar počnejo, ni dovoljeno, vendar se jim kmalu tudi sam pridruži.

Komedija na zabaven način govori o stereotipih, o odnosu med moškim in žensko s stališča moškega in o problemih v odnosih. Sandy Lopičič bo komedijo priredil za slovenske razmere in jo obogatil s songi.

PREMIERA **1. DECEMBRA 2017**

La dušo in ambient.

S funkcionalnimi in dekorativnimi izdelki ustvarjamo in plemenitimo ambiente.
Kristalno jasen izbor.

Creating sublime ambience with functional and decorative crystal pieces.
Europe's foremost crystal creator is the clear choice.

Rogaška Slatina • Ulica talcev 1 • 03 81 80 237
Ljubljana Center • Mestni trg 22 • 01 24 12 701
Koper • Čevljarska ulica 15 • 05 62 78 423

www.kristalrogaska.si • www.steklarna-rogaska.si

CRYSTAL
AMBIENCE | ROGASKA

SPONZORJI IN PARTNERJI SLG CELJE V SEZONI 2017/18

SPONZORJI SLG CELJE

VEČER

nov dan. nov večer.

glavni medijski pokrovitelj

PARTNERJI SLG CELJE

KOMPAS CELJE

OPTIKA SALOBIR CELJE

PEKARNA GERŠAK

MLADINSKA KNJIGA CELJE

LEKARNA HUS

OSREDNJA KNJIŽNICA
CELJE

NYC BROADWAY FASHION

**Z VAŠO POMOČJO SMO ŠE USPEŠNEJŠI.
HVALA!**

PROGRAM GLEDALIŠČA FINANCIRATA

MESTNA OBČINA KRANJ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

ZA POMOČ SE ZAHVALJUJEMO

MEDIJSKI PARTNERJI

OSTALI

Matjaž Zupančič

CO-PRODUCTION
WITH PG KRANJ

SONGS OF THE LIVING DEAD

(PESMI ŽIVIH MRTVECEV)

DRAMA
WORLD PREMIERE

Director **Matjaž Zupančič**

Dramaturg **Alja Predan**

Set Designer **Alen Ožbolt**

Costume Designer **Bjanka Adžić Ursulov**

Author of the Video **Marko Naberšnik**

Stage Music and Sound Designer **Vanja Novak**

Language Consultant **Jože Volk**

Make-up Designer **Matej Pajntar**

Lighting Designer **Bojan Hudernik**

CAST

Jožef Predsednik, chairman **Peter Musevski**

Benjamin Kozinski, professional knowledge expert **Aljoša Koltak**

Dr. Jan Pedlbuš, professional knowledge expert **Renato Jenček**

Roza Pavlova, political deputy **Lučka Počkaj**

Tristan Komobran, political deputy **Igor Žužek**

Clerk **Aljoša Ternovšek**

Secretary **Vesna Pernarčič**

Patient, initially a corpse **Blaž Setnikar**

OPENING **16 SEPTEMBER 2017** IN PG KRANJ
AND **29 SEPTEMBER 2017** IN SLG CELJE

Songs of the Living Dead was one of the five shortlisted plays for the Grum Award 2015. In their statement the jury panel indicated as follows: »*Songs of the Living Dead* is a corrosive and sarcastic, but sadly, also a very accurate picture of today's world. In the play one observes an assembly of an 'expert-political' commission gathered to examine an unusual and almost absurd incident. Instead of dealing with the problem itself, the commission is constantly distracted, losing track in procedural issues, seeking solutions in the protocol and procedural legislation, until it finally succumbs to personal preferences and whims. In its almost perverse self-absorbed dealings with itself, the commission plainly ignores its prime task. And while this and many similar commissions in various institutions gather for meetings, people are becoming increasingly powerless in dealing with their everyday reality and their various material and health problems, causing them to turn into a kind of the living dead. Their survival instinct is called optimism, preventing them to realise they are actually no longer alive. This extremely well-written and clever play makes us laugh out loud as we watch its black humour seeping provocatively into a distressing image of a deeply split world in which »commissions« invariably fail to resolve anything, while the lives of those to whom they are accountable, inexorably pass out due to general indifference and cruelty.«

Lučka Počkaj, Igor Žužek, Blaž Setnikar, Peter Musevski

